

بررسی ارتباط بین ساختار مالکیت و اجتناب از مالیات در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران

زینب میرزایی^a

^a دانش آموخته گروه حسابداری، واحد علوم و تحقیقات مازندران، دانشگاه آزاد اسلامی، مازندران، ایران

نویسنده مسئول: نام (mirzaii.z1362@gmail.com)

چکیده: هدف این تحقیق بررسی ارتباط بین ساختار مالکیت و اجتناب از مالیات در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران است. قلمرو مکانی این تحقیق شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران و قلمرو زمانی سال های بین ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۴ است. در این تحقیق به پیروی از کار پلسکو (۲۰۰۴) و دسای و دارماپالا (۲۰۰۶) از تفاوت بین سود حسابداری (سود قبل از مالیات) و درآمد مشمول مالیات به عنوان معیار اجتناب از پرداخت مالیات استفاده گردید. مالکیت نهادی، درصد سهام شناور و مالکیت دولتی به عنوان ساختار مالکیت در نظر گرفته شد. بر اساس روش حذف سیستماتیک تعداد ۹۲ شرکت از ۳۵۸ شرکت به عنوان نمونه نهایی تحقیق انتخاب گردید. روش تحقیق به صورت کتابخانه‌ای و تحلیلی - علی بوده و به منظور انجام آزمون فرضیه‌ها، از روش تحلیل همبستگی استفاده شد. نتایج تحقیق نشان داد بین مالکیت نهادی و اجتناب از مالیات در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران رابطه معناداری وجود دارد. بین درصد سهام شناور و اجتناب از مالیات در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران رابطه معناداری وجود ندارد. و در نهایت، بین مالکیت دولتی و اجتناب از مالیات در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران رابطه معناداری وجود دارد.

کلمات کلیدی: مالکیت نهادی، درصد سهام شناور، مالکیت دولتی، اجتناب از مالیات.

۱. مقدمه

در یک نگاه کلی حاکمیت شرکتی، شامل ترتیبات حقوقی، فرهنگی و نهادی می شود که سمت و سوی حرکت و عملکرد شرکت ها را تعیین می کنند. عناصری که در این صحنه حضور دارند، عبارتند از سهامداران و ساختار مالکیت ایشان، اعضاء هیئت مدیره و ترکیبات شان، مدیریت شرکت که توسط مدیر عامل یا مدیر ارشد اجرایی هدایت می شود و سایر ذینفع ها که امکان اثرگذاری بر حرکت شرکت را دارند. در این میان آنچه که بیشتر جلب توجه می کند حضور روزافزون سرمایه گذاران نهادی و حقوقی در دایره مالکین شرکت های سهامی عام و تأثیری است که حضور فعال این گروه بر نحوه حکمرانی و تولید بر سازمان ها و همچنین عملکرد آنها می تواند داشته باشد (دایرنگ و همکاران^۱، ۲۰۱۱). ساختار مالکیت حاصل مجموعه ای از تصمیمات است که منعکس کننده تاثیر سهامداران و فعالیت قابل انتقال در بازار سهام است. بعبارت دیگر ساختار مالکیت یک شرکت منعکس کننده تصمیماتی است که توسط سهامداران فعلی و بالقوه آن گرفته می شود. ساختار مالکیت شرکتها با عملکرد شرکتها رابطه مثبت و بااهمیتی دارد یعنی هرچه ساختار مالکیت یک شرکت قوی تر باشد عملکرد آن شرکت نیز قوی تر خواهد بود (نمازی و کرمانی، ۱۳۸۷).

از سوی دیگر، هزینه های مالیاتی یکی از هزینه های عمده ای هستند که افراد و شرکت ها به موجب فعالیت های درآمدزایی خود باید با آن روبه رو شوند. به دلیل آن که پرداخت مالیات ثروت را از شرکت و مالکان آن به دولت منتقل می کند، اغلب شرکت ها اقدامات مدیریتی خود را به گونه ای برنامه ریزی و اجرا می

¹ Dyreng et al

ISC
۵۹۴۰۴-۰۱۲۲۰

نخستین کنفرانس ملی

چالش‌ها و راهکارهای نوین در مدیریت، حسابداری و صنعت بیمه

زمان برگزاری: ۱۴۰۲/۰۴/۲۲
MCII-conf.ir

کنند که تعهدات مالیاتی خود را کمینه کنند. راهبرد برنامه ریزی مالیاتی به معنی به تعویق انداختن پرداخت مالیات تا حد ممکن و کاهش ارزش فعلی مالیات های پرداختی است (بادرستچر و همکاران^۲، ۲۰۱۳).

هدف از وضع مالیات برای اغلب شرکتها فقط جبران هزینه نیست زیرا از طریق مالیات نقدینگی دچار تغییرات می شود که بعد از جبران هزینه مهمترین عامل وضع مالیات می باشد. در واقع اجتناب مالیاتی به حداقل سطح پیچیدگی شرکت نیاز دارد. در اجتناب از مالیات، مودی مالیاتی دلیلی ندارد نگران احتمال افشا شدن باشد، چرا که او الزاماً تمامی مبادلات خود را با جزئیات آن البته به شکل غیر واقعی، یادداشت و ثبت می کند. در واقع، عوامل اقتصادی با استفاده از روزه های قانون مالیات و بازبینی در تصمیمات اقتصادی خود تلاش می کنند تا بدهی مالیاتی خود را کاهش دهند. از آنجا که اجتناب از پرداخت مالیات فعالیتی به ظاهر قانونی است، از این رو بیشتر از فرار مالیاتی در معرض دید است. از آنجا که مالیات های پرداختی از سوی مردم و شرکت ها توسط دولت خرج می شود، بنابراین مالیات دهندگان درباره نحوه خرج مالیات پرداختی خود توسط دولت بسیار حساسند. آنها مخارج دولت را به دقت زیر نظر دارند و اگر به این باور برسند که دولت در هزینه کردن مالیات آنها دقت لازم را به خرج می دهد و آنرا در مسیرهای قانونی و در جهت منافع عموم مردم خرج می کند، با دلگرمی بیشتری مالیات های دولت را خواهند پرداخت (پژویان و اسکندری، ۱۳۹۱).

طبق نظریه نمایندگی، "مالکان نهادی" ممکن است تضاد نمایندگی را از طریق نظارت بر اقدامات مدیریت کاهش دهند و عملکرد شرکت را بهبود بخشند. مالکان نهادی نه تنها انگیزه، بلکه تخصص و منابع لازم برای نظارت بر شرکت را نیز دارند. تمایز مفهومی بین فرار مالیاتی و اجتناب از پرداخت مالیات به قانونی یا غیر قانونی بودن رفتار مودیان مربوط می شود. فرار مالیاتی، یک نوع تخلف از قانون است. وقتی که یک مودی مالیاتی از ارائه گزارش درست در مورد درآمدهای حاصل از کار یا سرمایه خود که مشمول پرداخت مالیات می شود، امتناع می کند، یک نوع عمل غیر رسمی انجام می دهد که او را از چشم مقامات دولتی و مالیاتی کشور دور نگه می دارد. اجتناب مالیاتی، قانونی و برای کاهش تعهدات مالیاتی فرد با استفاده کامل از ظرایف قانونی است (رضایی و مشیری، ۱۳۹۳).

اجتناب از مالیات یکی از مهم ترین استراتژی های شرکت های بزرگ به حساب می آید (کای و لیو^۳، ۲۰۰۹ و هانلون و هیتزمن، ۲۰۱۳). به طور سنتی، این اعتقاد وجود دارد که اجتناب از مالیات موجب انتقال ثروت از دولت به شرکت می شود و در نتیجه باید ارزش شرکت را افزایش دهد. با این حال، اجتناب از مالیات بدون هزینه نیست. برنامه ریزی مالیاتی هزینه هایی را به طور مستقیم یا غیر مستقیم به شرکت تحمیل می کند. برای مثال، هزینه های مستقیم شامل، هزینه ی نیروی کار و سامانه ی اطلاعاتی لازم برای انجام برنامه ریزی مالیاتی، از دست دادن شهرت و مجازات بالقوه و ... می باشد. از طرف دیگر، نظریه پردازان تئوری نمایندگی استدلال می کنند که فعالیت های اجتناب از مالیات با مسائل حاکمیت شرکتی در هم تنیده شده اند. فعالیت های غیر شفاف برنامه ریزی گریز از مالیات انحرافات مدیریت را استتار می کند و موجب کاهش ارزش شرکت می شود (دسای و همکاران^۴، ۲۰۰۷). پس می توان استدلال کرد که هزینه های مرتبط با تضاد نمایندگی بین مدیران و سهامداران و لطمه به اعتبار شرکت و از دست رفتن شفافیت گزارشگری مالیاتی نیز در زمره ی هزینه های نامستقیم قرار می گیرند. بنابراین اینکه آیا یک شرکت درگیر گریز مالیاتی می شود یا خیر بستگی به این دارد که آیا منافع اجتناب از مالیات بیشتر از هزینه های آن است یا خیر؟ در این تحقیق هدف ما بررسی ارتباط بین ساختار مالکیت و اجتناب از مالیات در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می باشد.

۲. مبانی نظری و پیشینه پژوهش

ساختار مالکیت یکی از عوامل تعیین کننده نظام حاکمیت شرکتی است. ساختار مالکیت متمرکز، تعداد سهامداران عمده و تعداد سهامداران مالی بر عملکرد قیمتی سهام در طول دوره بحران مالی از عوامل تاثیرگذار در نظر گرفته می شوند. عملکرد قیمتی سهام رابطه ای مثبت با ساختار مالکیت، تمرکز مالکیت و تعداد سهامداران مالی دارد (احدی سرکانی و همکاران، ۱۳۸۹). سرمایه گذاران نهادی با توجه به مالکیت بخش قابل توجهی از سهام شرکتها، از نفوذ قابل ملاحظه ای در شرکت های سرمایه پذیر برخوردارند. حضور سرمایه گذاران نهادی ممکن است به تغییر رفتار شرکتها منجر شود. این امر از فعالیت های نظارتی این

² Badertscher et al

³ Kia & Lio

⁴ Desay et al

ISC
۵۹۴۰۴-۰۱۲۲۰

نخستین کنفرانس ملی

چالش‌ها و راهکارهای نوین در مدیریت، حسابداری و صنعت بیمه

زمان برگزاری: ۱۴۰۲/۰۴/۲۲
MCII-conf.ir

سرمایه‌گذاران ناشی می‌شود. تحقیقات نشان داده است که وجود سرمایه‌گذاران نهادی در ساختار مالکیت بر همزمانی قیمت و ریسک سقوط قیمت سهام تأثیر منفی دارد. از دیدگاه اقتصادی، درآمد مالیاتی یکی از مهمترین منابع مالی دولت‌ها در تامین بودجه بوده و موجبات دستیابی به اهداف کلان اقتصادی را فراهم می‌آورد (گرایی نژاد و چپردار، ۱۳۹۱). از دیدگاه مدیریتی، حداکثر ساختن ثروت سهامداران یکی از فرض‌های اساسی مدیریت مالی می‌باشد. براساس این فرض، مدیریت باید از یک طرف عایدات شرکت را افزایش دهد و از طرف دیگر ریسک شرکت را کاهش دهد. وجود مالیات بر درآمد شرکت موجب کاهش عایدات آتی شرکت می‌گردد. بنابراین، یکی از اقداماتی که می‌تواند باعث افزایش ارزش شرکت و ثروت سهامداران شود، استفاده از راهکارهایی جهت کاهش مالیات پرداختی شرکت می‌باشد (هاشمی و مهرابی، ۱۳۸۷).

تضاد منافع موجود بین این دو دیدگاه توسط تئوری نمایندگی توضیح داده می‌شود. تئوری نمایندگی بیانگر تضاد منافع بین تولیدکنندگان و استفاده‌کنندگان از اطلاعات مالی می‌باشد. این موضوع توجیه‌کننده انگیزه مدیران در ارائه اطلاعات مالی تحریف شده به منظور حداکثر کردن منافع خود (اقتصادی) می‌باشد که غالباً زیان استفاده‌کنندگان (از جمله سازمان مالیاتی) اطلاعات را به دنبال دارد (نیکخواه آزاد و مجتهدزاده، ۱۳۷۸). با تمام این تفاسیر، کوشش واحدهای اقتصادی جهت پرداخت نادرست مالیات، موجب ایجاد یکسری محدودیت‌ها در درآمد بودجه دولت شده و هزینه‌هایی را به جامعه تحمیل می‌کند. فرار مالیاتی اثری سوء بر اقتصاد کشور و به تبع آن بر کمیت و کیفیت خدمات اجتماعی ارائه شده توسط دولت دارد. این موضوع همچنین موجب تمرکز ثروت در دست گروه‌های خاص شده و باعث افزایش شکاف طبقاتی و تنش‌های سیاسی و اجتماعی در جامعه می‌شود و در نهایت رشد و توسعه اقتصادی در بلندمدت لطمه می‌بیند.

انوار و همکاران^۵ (۲۰۱۵) به بررسی رابطه بین ساختار مالکیت، حاکمیت شرکتی و اجتناب از مالیات در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار مالزی پرداختند. هدف از تحقیق حاضر ارائه مدلی جهت برآورد این رابطه می‌باشد. با توجه به منافع و هزینه‌های حاصل از فعالیتهای گریز مالیاتی، نتایج پژوهش حاکی از آن است که مالکیت‌های خانوادگی، خارجی و دولتی با فعالیتهای اجتناب از مالیات شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار همبستگی معنادار دارد. همچنین مکانیزم‌های حاکمیت شرکتی قوی می‌تواند این همبستگی را کاهش دهد.

برادشاو و همکاران^۶ (۲۰۱۴) به بررسی رابطه بین ساختار مالکیت و گریز مالیاتی در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار چین پرداختند. تحقیقات پیشین نشان دادند که اجتناب از مالیات برای سهامداران حاوی منفعت است. طبق تحلیلات صورت گرفته نتایج پژوهش حاکی از آن است که هرچه نرخ مالیات بر درآمد کمتر باشد گریز مالیاتی کمتری بدنال دارد. همچنین دولت تصمیمات مالیاتی را برای کنترل سهامداران می‌گیرد و مالیات برای سهامداران یک هزینه محسوب می‌شود و همینطور یافته‌ها با تأثیر ساختار مالکیت بر گریز مالیاتی مطابقت دارد.

بادرچر و همکاران^۷ (۲۰۱۳) به بررسی رابطه بین جدایی ساختار مالکیت از کنترل و اجتناب از مالیات شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار هندوستان پرداختند. هدف از این پژوهش بررسی اثربخشی تغییرات در جدایی مالکیت و کنترل بر عملیات مالیاتی شرکتهای خصوصی با ساختارهای مالکیت متفاوت می‌باشد. از آنجایی که فعالیت‌های اجتناب از مالیات از ریسک زیادی برخوردار است می‌تواند منجر به هزینه‌های بااهمیتی برای شرکت گردد. نتایج پژوهش حاکی از آن است که فعالیتهای اجتناب از مالیات سرشار از هزینه‌های نهایی است و جدایی مالکیت از مدیریت بر عملیات مالیاتی شرکت تأثیر بسزایی می‌گذارد.

جیان و همکاران^۸ (۲۰۱۲) به بررسی رابطه بین ساختار مالکیت و اجتناب از مالیات در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار چین پرداختند. هدف از پژوهش حاضر چگونگی تأثیر گذاری ساختار مالکیت بر اجتناب از مالیات می‌باشد. طبق تحلیلات صورت گرفته نتایج پژوهش حاکی از آن است که شرکت‌هایی که تحت مالکیت دولتی قرار دارند کمتر به مسائل اجتناب از مالیات می‌پردازند. تأثیر منفی ساختار مالکیت بر اجتناب از مالیات در شرکتهای بزرگ بیشتر از شرکت‌های کوچک است. بطور کلی پیروی از استراتژی‌های اقتصاد دولتی انگیزه را در خشنودی دولت با توجه به پرداخت مالیات افزایش می‌دهد.

دیدار و همکاران (۱۳۹۳) به بررسی رابطه بین سازوکارهای حاکمیت شرکتی و شکاف مالیاتی پرداختند. این ارزیابی از طریق بررسی رابطه بین برخی از سازوکارهای حاکمیت شرکتی شامل استقلال هیئت‌مدیره، دوگانگی نقش مدیرعامل، سهامداران نهادی، مالکیت دولتی، حساسی داخلی، اظهار نظر حسابرس، تغییر حسابرس و معامله با اشخاص وابسته با شکاف مالیاتی انجام گرفته است. برای این منظور، ۱۱۰ شرکت نمونه برای یک دوره شش‌ساله در بازه زمانی ۱۳۸۵ تا ۱۳۹۰ بررسی شده است. آزمون فرضیه‌های پژوهش با استفاده از روش رگرسیونی چندمتغیره بر اساس داده‌های تلفیقی انجام گرفت. نتایج پژوهش بیانگر این است که رابطه متغیرهای استقلال هیئت‌مدیره، مالکیت دولتی، نوع اظهار نظر حسابرس، تغییر حسابرس و اهرم مالی با شکاف مالیاتی، منفی است و متغیرهای حساسی داخلی و اندازه شرکت رابطه مثبتی با شکاف مالیاتی دارند. همچنین متغیرهای دوگانگی نقش مدیرعامل، سهامداران نهادی و معامله با اشخاص وابسته، رابطه معناداری با شکاف مالیاتی ندارند.

⁵ Annuar et al

⁶ Bradshaw et al

⁷ Badercher et al

⁸ Jian et al

ISC
۵۹۴۰۴-۰۱۲۲۰

نخستین کنفرانس ملی

چالش‌ها و راهکارهای نوین در مدیریت، حسابداری و صنعت بیمه

زمان برگزاری: ۱۴۰۲/۰۴/۲۲
MCII-conf.ir

پورحیدری و برهانی نژاد (۱۳۹۲) به بررسی رابطه بین خصوصیات اصول راهبری شرکتها و مدیریت مالیات در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. خصوصیات اصول راهبری شرکتها مورد استفاده در این تحقیق، اندازه هیئت مدیره، ترکیب هیئت مدیره، دوگانگی مدیرعامل و اندازه حسابرس می‌باشد. برای سنجش دقیق‌تر مدیریت مالیات نیز از میانگین ۵ ساله نرخ موثر مالیاتی استفاده شده است. داده‌های مورد استفاده، از شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، در طی سال‌های ۱۳۸۶ تا ۱۳۸۹ استخراج شده است. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها و آزمون فرضیه‌ها از گوی رگرسیون چندمتغیره استفاده شده است. نتایج حاصل از آزمون فرضیه‌های تحقیق بیانگر این است که بین اندازه هیئت مدیره و مدیریت مالیات ارتباط معنادار وجود ندارد. به بیان دیگر، در ایران اندازه هیئت مدیره تأثیری بر مدیریت مالیات ندارد. همچنین، نتایج نشان داد که ارتباط منفی و معناداری بین ترکیب هیئت مدیره و نرخ موثر مالیاتی وجود دارد. سایر یافته‌های تحقیق بیانگر ارتباط مثبت و معنادار بین نرخ موثر مالیاتی و دوگانگی وظایف مدیرعامل می‌باشد. همچنین، بین اندازه موسسه حسابرسی و مدیریت مالیات نیز ارتباط منفی و معناداری وجود دارد.

خدمای پور و امینی نیا (۱۳۹۲) به بررسی ارتباط بین اجتناب از پرداخت مالیات و هزینه بدهی و تأثیر مالکیت نهادی بر این رابطه در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی سالهای ۱۳۸۰ تا ۱۳۸۹ پرداختند. نتایج حاصل از تحقیق نشان می‌دهد که رابطه منفی بین اجتناب از پرداخت مالیات و هزینه بدهی وجود دارد. این رابطه منفی نشان می‌دهد که اثر مناسب مالیاتی ناشی از اجتناب از پرداخت مالیات می‌تواند به عنوان بدهی برای شرکت به کار رود، از این رو اجتناب از پرداخت مالیات می‌تواند به عنوان جانشین استفاده از بدهی باشد. علاوه بر این نتایج حاکی از این است که سطح مالکیت نهادی بر ارتباط بین اجتناب از پرداخت مالیات و هزینه بدهی تأثیر ندارد.

شهسوارزاده (۱۳۹۲) به بررسی رابطه اجتناب مالیاتی و ساختار مالکیت نهادی با هزینه سهام عادی و ارزش در شرکت‌های عضو بورس اوراق بهادار تهران پرداخت. در این پژوهش برای اندازه‌گیری اجتناب مالیاتی از اختلاف بین مالیات تشخیصی و ابرازی، برای هزینه سهام عادی از مدل گوردون و برای ارزش شرکت از الگو کیو توپین استفاده شده است، که کلیه اطلاعات فوق با استفاده از داده‌های بورس در یک دوره ۹ ساله (۱۳۸۱-۱۳۸۹) برای ۸۱ شرکت تهیه شده است. جهت آزمون فرضیه‌های پژوهش از الگوهای رگرسیونی استفاده شده است و برای برآوردهای الگوها از نرم افزار EViews7 استفاده شده است. یافته‌های پژوهش بر رابطه معکوس و معنی‌دار بین اجتناب مالیاتی و هزینه سهام عادی تأکید دارد که اندازه حسابرس رابطه فوق را قوی‌تر می‌کند اما ساختار مالکیت نهادی رابطه اجتناب مالیاتی و هزینه سهام عادی را تضعیف می‌نماید. همچنین نتایج پژوهش بر رابطه معکوس و معنی‌دار بین اجتناب مالیاتی و ارزش بازار شرکت‌ها تأکید دارد، که ساختار مالکیت نهادی رابطه برقرار شده را تضعیف می‌کند. با توجه به نتایج حاصل از این پژوهش، پیشنهاد می‌شود که استفاده‌کنندگان اطلاعات مالی در تصمیم‌گیری‌های خود بر ارتباط متغیرهای مالی با اجتناب مالیاتی نیز توجه کنند.

۳. مبانی توسعه فرضیات پژوهش

بحث اجتناب از مالیات بیشتر بنظر می‌رسد در مورد شرکت‌های با جدایی مالکیت مطرح باشد، زیرا افراد حقیقی به خاطر وجود احتمال کشف و جریمه شدن و ریسک گریزی و یا انگیزه‌های درونی مثل وظیفه اجتماعی، کمتر، درگیر فرار و اجتناب مالیاتی می‌شوند (الینگهام و سندمو^۹، ۱۹۷۲)، ولی در شرکت‌ها به طور معمول، سهامداران انتظار دارند که مدیران به دنبال منافع شخصی خود باشند و تا مادامی که منافع اضافی حاصل از کاهش بدهی‌های احتمالی بیشتر از هزینه‌های اضافی مورد انتظار برای آن‌ها باشد، به دنبال کاهش بدهی‌های مالیاتی و اجتناب از مالیات باشند. بنابراین، گریز مالیاتی می‌تواند انعکاسی از نظریه مسئله نمایندگی باشد و ممکن است منجر به تصمیمات مالیاتی شود که منافع شخصی مدیر را دنبال کند. بنابراین، یکی از چالش‌های پیش روی سهامداران و هیات مدیره، یافتن روش‌ها و انگیزه‌های کنترلی است تا هزینه‌های نمایندگی را به حداقل برسانند (جنسن و مک‌لینی^{۱۰}، ۱۹۷۶). دسای و همکاران (۲۰۰۷) نیز معتقدند مدیرانی که به دنبال منافع شخصی خود هستند ساختار شرکت را پیچیده‌تر کرده و معاملاتی را که باعث کاهش مالیات می‌شود، انجام می‌دهند و از این طریق منابع شرکت را در جهت منافع شخصی خود به کار می‌گیرند. آنها معتقدند که وجود ماموران مالیاتی قوی باعث افزایش نظارت بر کار مدیران و کاهش سوء استفاده از منابع داخلی شرکت‌ها می‌شود. نکته دیگری که توسط دسای و همکاران مطرح شد این است که نحوه حاکمیت و رهبری شرکت‌ها بر روی سطح اجتناب مالیاتی شرکت‌ها تأثیرگذار است.

چن^{۱۱} (۲۰۱۲) درباره این موضوع تحقیق کرده‌اند که چگونه ساختار مالکیت، رفتار فرار مالیاتی را در شرکتهای خانوادگی و غیر خانوادگی تحت تأثیر قرار می‌دهد. آنها به این نتیجه رسیدند که شرکتهای دارای مالکیت خانوادگی فرار مالیاتی کمتری نسبت به شرکتهای غیر خانوادگی دارند. یافته‌های ایشان با این مفهوم در ارتباط است که شرکتهای دارای مالکیت خانوادگی اگر قصد استفاده از سپر مالیاتی را بوسیله فرار از پرداخت مالیات و انجام اعمال غیر قانونی داشته باشند، این هدف ممکن است از سوی سهامداران اقلیت مورد پذیرش قرار نگیرد و اقلیت‌ها ممکن است واحد تجاری را بخاطر انجام این کار کم ارزش جلوه دهند.

⁹ Sandmo et al

¹⁰ Jensen et al

¹¹ Chen

۵۹۴۰۴-۰۱۲۲۰

وزارت امور اقتصادی و دارایی
مرکز ملی مدیریت صنایع

نخستین کنفرانس ملی

چالش‌ها و راهکارهای نوین در مدیریت، حسابداری و صنعت بیمه

زمان برگزاری: ۱۴۰۲/۰۴/۲۲
MCII-conf.ir

بنابراین شرکتهای دارای مالکیت خانوادگی ترجیح می دهند از سرسپر مالیاتی ناشی از فرار مالیاتی صرف نظر کنند تا با کاهش ارزش بالقوه شرکت مواجه نشوند.

نتایج حاصل از پژوهش یزدانیان (۱۳۸۵) نشان داد زمانی که درصد مالکیت سرمایه گذاران نهادی شرکتهای بیش از ۴۵ درصد باشد، مدیریت سود کاهش می یابد و از این طریق اجتناب یا عدم اجتناب مالیاتی دستخوش تغییر می گردد. چن، چنگ و شولین (۲۰۱۲) در تحقیق خود بیان داشتند مالکانی که مدیر شرکتهای خانوادگی هستند می توانند با استفاده از برنامه ریزی مالیاتی دست به فرار مالیاتی زیادی بزنند و بنابراین به احتمال زیاد منافع بیشتری را از شرکت طلب می کنند. یافته های تحقیق چن و همکارانش (۲۰۱۳) مطابق با نتایج فوق هستند و نشان داده اند که شرکتهای دارای مالکیت خانوادگی در مقایسه با سایر شرکت ها کمتر از پرداخت مالیات طفره می روند. بنابراین تمرکز مالکیت سهام بیش از حد ممکن است موجب شود بعضی از شرکت های خصوصی برای اجتناب از کاهش در ارزش شرکت ایجاد شده توسط سهامداران اقلیت کمتر دچار فرار مالیاتی شوند. بر این اساس جهت دستیابی به هدف مذکور فرضیات تحقیق بصورت زیر طراحی شدند:

- ۱- بین مالکیت نهادی و اجتناب از مالیات در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران رابطه معناداری وجود دارد.
- ۲- بین درصد سهام شناور آزاد و اجتناب از مالیات در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران رابطه معناداری وجود دارد.
- ۳- بین مالکیت دولتی و اجتناب از مالیات در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران رابطه معناداری وجود دارد.

۴. روش تحقیق

آنچه کار علمی را از کوشش غیر علمی جدا می کند روش پژوهش علمی است. روش پژوهش علمی مبتنی بر رعایت اصول و بنیان های منظم و مدونی است که با طی گام های علمی به پیش می رود. روش به تحقیق اعتبار می بخشد و گاهی عقیده بر این است که علم همان روش است. روش تحقیق به صورت کتابخانه ای و تحلیلی - علی می باشد. در این پژوهش به منظور انجام آزمون فرضیه ها، از روش تحلیل همبستگی استفاده خواهد شد. تحلیل همبستگی یا همخوانی، شامل کلیه روش هایی است که در آن ها سعی می شود رابطه بین متغیرهای مختلف با استفاده از مدل رگرسیونی و رابطه همبستگی کشف یا تعیین شود. این تحقیق از لحاظ طبقه بندی بر مبنای هدف از نوع کاربردی است. هدف تحقیق کاربردی توسعه دانش کاربردی در یک زمینه خاص است. به عبارت دیگر تحقیقات کاربردی به سمت کاربرد عملی دانش هدایت می شود.

یکی از اصلی ترین بخش های هر کار پژوهشی را جمع آوری اطلاعات تشکیل می دهد. چنانچه این کار به شکل منظم و صحیح صورت پذیرد کار تجزیه و تحلیل و نتیجه گیری از داده ها با سرعت و دقت خوبی انجام خواهد شد. روش های گردآوری اطلاعات پژوهش به دو دسته کتابخانه ای و میدانی تقسیم می شود. در خصوص گردآوری اطلاعات مربوط به ادبیات موضوع و پیشینه پژوهش از روش های کتابخانه ای و جهت جمع آوری اطلاعات برای تایید یا رد فرضیه های پژوهش از روش میدانی استفاده می شود. در این تحقیق ابتدا داده های اولیه مربوط به شرکتهای در بازه زمانی مشخص با استفاده از نرم افزارهای حاوی اطلاعات شرکتهای بورسی (مانند ره آورد نوین، تدبیر پرداز و ...) و نیز در صورت لزوم با استفاده از صورتهای مالی شرکتهای و مراجعه به وبسایت شرکت ها و ... جمع آوری و در نرم افزار اکسل پیاده سازی و دسته بندی می شود. سپس محاسبات و پردازش های لازم بر اساس تعریف متغیرها بر روی داده های اولیه انجام می شود. اطلاعات بدست آمده در نرم افزارهای آماری و اقتصاد سنجی (مانند SPSS, Eviews) وارد می شود تا پردازش بر روی آن صورت گیرد. خروجی های برنامه های مذکور به عنوان نتیجه تحقیق مورد استفاده و تجزیه تحلیل قرار می گیرد.

جامعه آماری عبارتست از کلیه عناصر و افرادی که در یک مقیاس جغرافیایی مشخص دارای یک یا چند صفت مشترک باشند. هرچه جامعه آماری کوچکتر باشد می توان آن را دقیق تر از یک جامعه آماری بزرگتر مطالعه نمود. جامعه آماری تحقیق حاضر شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می باشد که در بازه زمانی ۱۳۹۰ تا سال ۱۳۹۴ در فهرست شرکت های بورس قرار گرفته باشند. معیار انتخاب نمونه این تحقیق به روش حذفی سیستماتیک با در نظر گرفتن شرایط زیر است:

۱. شرکت تولیدی باشد؛ جزو بانکها و مؤسسات مالی (شرکتهای سرمایه گذاری، واسطه گری مالی، شرکتهای هلدینگ، بانک ها و لیزینگ ها) نباشند، زیرا افشای مالی و ساختار اصول راهبردی شرکت در آنها متفاوت است.
 ۲. سال مالی شرکت ها منتهی به پایان اسفند ماه هر سال باشد؛ دلیل این امر با توجه به شیوه مرسوم در ایران در آغاز هر سال دستمزدها، انرژي و سایر هزینه ها افزایش می یابند، لذا این معیار منجر به یکسان بودن شرایط برای کلیه شرکت های منتخب خواهد شد.
 ۳. سهام شرکت ها در بورس معامله شده باشد؛ در مورد سهام شرکتی که معامله نشده باشد، امکان محاسبه برخی متغیرها به طرز صحیح وجود نداشت و بنابراین، چنین شرکت هایی در آن دوره حذف شده است.
 ۴. طی سال های مالی مذکور تغییر فعالیت یا تغییر سال مالی نداده باشند.
 ۵. اطلاعات مورد نیاز شرکت در دسترس باشد.
- بر اساس روش حذف سیستماتیک تعداد ۹۲ شرکت از ۳۵۸ شرکت به عنوان نمونه نهایی تحقیق انتخاب گردید.

ISC
۵۹۴۰۴-۰۱۲۲۰

نخستین کنفرانس ملی

چالش‌ها و راهکارهای نوین در مدیریت، حسابداری و صنعت بیمه

زمان برگزاری: ۱۴۰۲/۰۴/۲۲
MCII-conf.ir

۵. مدل و متغیرهای پژوهش

در این تحقیق هر یک از متغیرهای تحقیق از صورت‌های مالی شرکت‌های نمونه محاسبه شده و به وسیله مدل‌های رگرسیونی متناظر با هر فرضیه در نرم‌افزار ایویوز تجزیه و تحلیل می‌گردد مدل رگرسیونی آزمون فرضیات عبارتند از:

$$Tax\ Avoidance_{it} = a_0 + a_1 Institutional\ Ownership_{it} + a_2 Size_{it} + a_3 ROA_{it} + a_4 Growth_{it} + \varepsilon_{it}$$

$$Tax\ Avoidance_{it} = a_0 + a_1 Float_{it} + a_2 Size_{it} + a_3 ROA_{it} + a_4 Growth_{it} + \varepsilon_{it}$$

$$Tax\ Avoidance_{it} = a_0 + a_1 Governmental\ Ownership_{it} + a_2 Size_{it} + a_3 ROA_{it} + a_4 Growth_{it} + \varepsilon_{it}$$

$Tax\ Avoidance_{it}$: اجتناب از مالیات

$Institutional\ Ownership_{it}$: مالکیت نهادی

$Float_{it}$: درصد سهام شناور

$Governmental\ Ownership_{it}$: مالکیت دولتی

$Size_{it}$: اندازه شرکت

ROA_{it} : بازده دارایی‌ها

$Growth_{it}$: رشد فروش

متغیرهای پژوهش

اجتناب از مالیات: در این تحقیق به پیروی از کار پلسکو (۲۰۰۴) و دسای و دارماپالا (۲۰۰۶) از تفاوت بین سود حسابداری (سود قبل از مالیات) و درآمد مشمول مالیات به عنوان معیار اجتناب از پرداخت مالیات و از اطلاعات صورت سود و زیان برای تخمین سود مشمول مالیات استفاده شده است. سود مشمول مالیات از طریق تقسیم هزینه مالیات بر نرخ مالیات قانونی محاسبه شده است (طالب نیا و همکاران، ۱۳۹۱).

جدول (۱): نحوه اندازه‌گیری متغیرها

نام متغیر	نحوه اندازه‌گیری
مالکیت نهادی	درصد سهام نگهداری شده توسط سهامداران نهادی (رنجبر و همکاران، ۱۳۹۲).
درصد سهام شناور آزاد	درصد سهام شناور بر اساس سایت سازمان بورس اوراق بهادار تهران (رنجبر و همکاران، ۱۳۹۲).
مالکیت دولتی	درصد سهام نگهداری شده توسط مالکان دولتی (رنجبر و همکاران، ۱۳۹۲).
اندازه شرکت	ارزش دفتری لگاریتم طبیعی کل دارایی‌ها (برزگر، ۱۳۹۲).
بازده دارایی‌ها	نسبت سود خالص به کل دارایی‌ها (یگانه، ۱۳۸۷)
رشد شرکت	(فروش سال جاری - فروش سال قبل) / فروش سال قبل (اوحدی و همکاران، ۱۳۸۸).

۶. تحلیل داده‌های پژوهش

ISC
۵۹۴۰۴-۰۱۲۲۰

انجمن عالی مدیریت
مؤسسه ملی مطالعات مدیریت

نخستین کنفرانس ملی

چالش‌ها و راهکارهای نوین در مدیریت، حسابداری و صنعت بیمه

زمان برگزاری: ۱۴۰۲/۰۴/۲۲
MCII-conf.ir

در فرآیند تحقیق، پس از گردآوری داده‌ها، گام بعدی شامل تجزیه و تحلیل داده‌ها است. تحلیل کمی در شرایطی کاربرد دارد که مفاهیم از طریق معرفی‌های تجربی کمی اندازه‌گیری شده باشد. ابزار تحلیل کمی، تکنیک‌های آماری است. در تحلیل کمی واقعه را از بیرون می‌کاویم. تحلیل کمی یکی از روش‌های استدلال تجربی در باب فرضیات علمی است. تحلیل کمی استدلالی آماری است. این استدلال شواهد تجربی را برای ابطال یا قبول راه‌حل نظری مسئله در اختیار ما قرار می‌دهد. نتیجه تحلیل کمی نیازمند تحلیل تئوریک است و حتی می‌توانیم آن را معناکاو کنیم. در سطح تحلیل توصیفی، آماره‌های توصیفی مانند میانگین، واریانس، انحراف استاندارد، میانه و مد مورد استفاده قرار می‌گیرد. در ادامه با استفاده از نرم افزار ایبویز ۷ به تجزیه و تحلیل داده‌ها پرداخته شد. در آمار توصیفی اطلاعات حاصل از یک گروه، همان گروه را توصیف می‌کند و اطلاعات به دست آمده به دسته‌های مشابه تعمیم داده نمی‌شود. در جدول زیر آمار توصیفی متغیرهای تحقیق بیان شده است:

جدول (۲): آمار توصیفی متغیرهای پژوهش

نام متغیر	حداقل	حداکثر	میانه	میانگین	انحراف معیار
اجتناب از مالیات (لگاریتم)	۶,۱۵۸	۱۱,۱۸۷	۹,۶۰۱	۹,۳۳۶	۲,۱۴۱
مالکیت نهادی	۰,۱۲۱	۰,۹۶۲	۰,۵۱۳	۰,۴۸۹	۰,۱۳۷
درصد سهام شناور آزاد	۰,۰۵۴	۰,۹۰۱	۰,۳۴۲	۰,۳۳۷	۰,۵۷۴
مالکیت دولتی	۰,۲۹۳	۰,۸۷۱	۰,۵۱۳	۰,۵۲۶	۰,۱۰۲
رشد شرکت	-۰,۲۷۶	۰,۹۱۲	۰,۳۵۵	۰,۳۷۱	۰,۱۱۲
اندازه شرکت	۸,۶۶۲	۱۴,۰۵۲	۱۰,۵۹۶	۱۰,۶۶۳	۵,۰۰۱
بازده دارایی	-۰,۳۸۱	۰,۸۱۷	۰,۲۸۱	۰,۲۹۷	۰,۵۹۱

با توجه به جدول ۲ میانگین اجتناب از مالیات برابر با ۹,۳۳۶، میانگین مالکیت نهادی برابر با ۰,۴۸۹، میانگین درصد سهام شناور برابر با ۰,۳۳۷، میانگین مالکیت دولتی برابر با ۰,۵۲۶، میانگین رشد شرکت برابر با ۰,۳۷۱، میانگین اندازه شرکت ۱۰,۶۶۳ و میانگین بازده دارایی‌ها برابر با ۰,۲۹۷ می‌باشد. متغیر اندازه شرکت از بالاترین پراکندگی و متغیر مالکیت دولتی از کمترین پراکندگی برخوردار هستند که نشان می‌دهد از این لحاظ پراکندگی در شرکت‌ها پایین می‌باشد. در این قسمت به تخمین ناهمسانی واریانس - که ناشی از ویژگی‌های متفاوت شرکت‌ها می‌باشد، می‌پردازیم. زمانی که در واحدهای مقطعی دارای واریانس همسان باشد، اما واریانس آن در سرتاسر واحدها متفاوت باشند، ما ناهمسانی واریانس گروهی خواهیم داشت. همانند بررسی ایستایی متغیرها در اینجا نیز نیاز به بکارگیری روش مناسب برای داده‌های تلفیقی داریم. ما از آماره اصلاح شده والد برای بررسی ناهمسانی واریانس گروهی در بین باقیمانده‌های مدل رگرسیون اثرات ثابت استفاده می‌کنیم. نتایج آزمون ناهمسانی واریانس آرج LM به شرح جدول زیر می‌باشد:

جدول (۳): نتایج آزمون ناهمسانی واریانس آرج LM مدل تحقیق

شرح	مقدار آماره	احتمال
-----	-------------	--------

ISC
۵۹۴۰۴-۰۱۲۲۰

وزارت امور اقتصادی و دارایی

مرکز ملی حسابداری و مدیریت مالی

نخستین کنفرانس ملی

چالش‌ها و راهکارهای نوین در مدیریت، حسابداری و صنعت بیمه

زمان برگزاری: ۱۴۰۲/۰۴/۲۲
MCII-conf.ir

۰,۰۶۳	۰,۵۸۴۷۱۲	F-statistic
۰,۰۶۳	۲,۴۹۱۵۱۳	Obs*R-squared

با توجه به جدول ۳ آماره F آزمون در سطح ۵ درصد معنادار نیست، بنابراین فرض همسانی واریانس تایید شده و ناهمسانی واریانس جملات اخلال رد می‌شود. روش برآورد مدل حاضر، بر اساس داده‌های تلفیقی (پانل) است. این روش ترکیبی از "اطلاعات سری زمانی" و "داده‌های مقطعی" می‌باشد. در هر یک از مدل-های سری زمانی و داده‌های مقطعی، نارسایی‌هایی وجود دارد که در مدل تلفیقی می‌توان آن‌ها را کاهش داد. در روش تلفیقی ابتدا دو آزمون F و هاسمن جهت تعیین یکی از دو روش اثر ثابت و یا اثر تصادفی استفاده می‌شود که نتایج آن دو آزمون، در جداول زیر آورده شده است:

جدول (۴): آزمون F لیمر

شرح	مقدار آماره	درجه آزادی	احتمال
Cross-section F	۳,۱۵۲۱۱۷	۹۱	*۰,۰۴۳
Cross-section Chi-square	۲۰۶,۳۱۵۴۷۴	۹۱	*۰,۰۲۶

جدول (۵): آزمون هاسمن

شرح	مقدار آماره	درجه آزادی	احتمال
Cross-section F	۷,۰۴۱۲۷۹	۳۲	*۰,۰۰۷

با توجه به جدول نتایج دو آزمون انجام شده (F و هاسمن) در هر دو آزمون احتمال بدست آمده کمتر از ۵ درصد بوده و بنابراین باید در مدل رگرسیونی مربوطه از روش اثرات ثابت استفاده شود. لین و لوین نشان دادند که در داده‌های تلفیقی (پانل)، استفاده از آزمون ریشه واحد مربوط به این داده‌ها، دارای قدرت بیشتری نسبت به آزمون‌های ریشه واحد متداول مثل آزمون دیکی-فولر، دیکی-فولر پیشرفته و آزمون فیلیپس-پرون است. در این پژوهش از آزمون لین و لوین استفاده می‌گردد. فرضیه صفر آزمون، بیانگر وجود ریشه واحد متغیرهاست.

جدول (۶): آزمون ریشه واحد جمعی بر روی متغیرها به روش لین و لوین

متغیرها	آماره	احتمال
اجتناب از مالیات (لگاریتم)	۶,۳۰۲	*۰,۰۰۹
مالکیت نهادی	۴,۱۵۸	*۰,۰۰۴۷

ISC
۵۹۴۰۴-۰۱۲۲۰

وزارت امور اقتصادی و دارایی

مؤسسه کنفرانس ملی

MCI CONF IR

چالش ها و راهکارهای نوین در مدیریت، حسابداری و صنعت بیمه

زمان برگزاری: ۱۴۰۲/۰۴/۲۲
MCII-conf.ir

*۰,۰۰۱۶	-۵,۶۲۹	درصد سهام شناور آزاد
*۰,۰۰۱۱	۶,۳۰۲	مالکیت دولتی
*۰,۰۰۶۸	۲,۴۸۹	رشد شرکت
*۰,۰۰۱۶	-۷,۰۰۱	اندازه شرکت
*۰,۰۰۳۲	-۵,۰۳۲	بازده دارایی

با توجه به جدول ۶ بررسی مقادیر آماره‌های محاسبه شده و احتمال پذیرش آن‌ها نشان می‌دهد که فرضیه صفر مبنی بر نامانایی برای همه متغیرها رد می‌شود و تمامی متغیرهای مورد مطالعه در سطح مانا هستند. نتایج تخمین مدل اول در جدول زیر بیان شده است.

جدول (۷): آزمون رگرسیون فرضیه اول

نام متغیر	ضرایب برآوردی	انحراف برآورد	آماره t	سطح معناداری
ثابت	۰,۵۱۷	۰,۰۹۹	۵,۲۲۳	*۰,۰۱۲
مالکیت نهادی	-۰,۷۴۸	۰,۲۴۱	-۳,۱۰۳	*۰,۰۲۹
بازده دارایی ها	۰,۱۵۷	۰,۱۴۱	۱,۱۱۳	۰,۰۷۴
رشد شرکت	۰,۳۰۲	۰,۱۰۲	۲,۹۶۱	*۰,۰۴۲
اندازه شرکت	-۰,۶۹۲	۰,۵۵۷	-۱,۲۴۲	۰,۰۹۶
ضریب تعیین	۰,۵۶۸	ضریب تعیین تعدیل شده		۰,۵۵۱
دوربین - واتسون	۱,۹۱۵	آماره F	۶۲,۲۶۹	معناداری F
				۰,۰۰۰

با توجه به جدول ۷ چون مقدار آماره آزمون دوربین واتسون در فاصله ۱,۵ تا ۲,۵ قرار دارد فرض وجود همبستگی بین خطاها رد می‌شود و می‌توان از رگرسیون استفاده کرد. مقدار ضریب تعیین تعدیل شده برابر با ۰,۵۵۱ می‌باشد، نشان می‌دهد که ۵۵,۲ درصد از کل تغییرات اجتناب از مالیات در شرکتها، وابسته به متغیرهای مستقل و کنترلی در این معادله می‌باشد. از طرفی، با توجه به معنی داری مقدار آزمون F (۶۲,۲۶۹) در سطح خطای کوچک تر از ۰,۰۱، می‌توان نتیجه گرفت که مدل رگرسیونی تحقیق مرکب از متغیرهای مستقل، کنترل و وابسته، مدل خوبی بوده و مجموعه متغیرهای مستقل قادرند تغییرات اجتناب از مالیات در شرکتها را تبیین کنند. ضریب برآوردی بین متغیر مالکیت نهادی و اجتناب از مالیات در شرکتها، نشان از رابطه منفی و معکوس بین متغیر مالکیت نهادی و اجتناب از مالیات در شرکتها دارد. از طرفی، با توجه به سطح معناداری آماره t بین متغیر مالکیت نهادی و اجتناب از مالیات در شرکتها، به دلیل کمتر بودن از سطح خطای ۵ درصد می‌توان با اطمینان ۹۵ درصد فرضیه را رد نمود و می‌توان بیان کرد، بین مالکیت نهادی و اجتناب از مالیات در شرکتها پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران رابطه معناداری وجود دارد. نتایج تخمین مدل دوم در جدول زیر بیان شده است.

۵۹۴۰۴-۰۱۲۲۰

وزارت امور اقتصادی و دارایی

مؤسسه کنفرانس ملی

نخستین کنفرانس ملی

چالش‌ها و راهکارهای نوین در مدیریت، حسابداری و صنعت بیمه

زمان برگزاری: ۱۴۰۲/۰۴/۲۲

MCII-conf.ir

جدول (۸): آزمون رگرسیون فرضیه دوم

سطح معناداری	آماره t	انحراف بر آورد	ضرایب بر آوردی	نام متغیر	
*.۰۱۵	۵,۱۷۶	۰,۱۰۲	۰,۵۲۸	ثابت	
۰,۰۷۸	-۱,۰۷۱	۰,۱۵۸	-۰,۱۶۹	درصد سهام شناور آزاد	
۰,۰۸۱	۱,۰۸۲	۰,۳۹۶	۰,۴۲۸	بازده دارایی‌ها	
*.۰۴۱	۳,۰۳۴	۰,۲۰۳	۰,۶۱۶	رشد شرکت	
۰,۰۶۹	-۱,۰۴۵	۰,۳۵۵	-۰,۳۷۱	اندازه شرکت	
۰,۶۸۴	ضریب تعیین تعدیل شده		۰,۶۹۸	ضریب تعیین	
۰,۰۰۰	معناداری F	۵۶,۳۰۲	آماره F	۱,۷۷۵	دوربین - واتسون

با توجه به جدول ۸ چون مقدار آماره آزمون دوربین واتسون در فاصله ۱,۵ تا ۲,۵ قرار دارد فرض وجود همبستگی بین خطاها رد می‌شود و می‌توان از رگرسیون استفاده کرد. مقدار ضریب تعیین تعدیل شده برابر با ۰,۶۸۴ می‌باشد، نشان می‌دهد که ۶۸,۴ درصد از کل تغییرات اجتناب از مالیات در شرکتها، وابسته به متغیرهای مستقل و کنترلی در این معادله می‌باشد. از طرفی، با توجه به معنی داری مقدار آزمون F (۵۶,۳۰۲) در سطح خطای کوچک تر از ۰,۰۱، می‌توان نتیجه گرفت که مدل رگرسیونی تحقیق مرکب از متغیرهای مستقل، کنترل و وابسته، مدل خوبی بوده و مجموعه متغیرهای مستقل قادرند تغییرات اجتناب از مالیات در شرکتها را تبیین کنند. ضریب برآوردی بین متغیر درصد سهام شناور و اجتناب از مالیات در شرکتها، نشان از رابطه منفی و معکوس بین متغیر درصد سهام شناور و اجتناب از مالیات در شرکتها دارد. از طرفی، با توجه به سطح معناداری آماره t بین متغیر درصد سهام شناور و اجتناب از مالیات در شرکتها، به دلیل کمتر نبودن از سطح خطای ۵ درصد نمی‌توان با اطمینان ۹۵ درصد فرضیه را رد نمود و می‌توان بیان کرد، بین درصد سهام شناور و اجتناب از مالیات در شرکتها پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران رابطه معناداری وجود ندارد. نتایج تخمین مدل سوم در جدول زیر بیان شده است.

جدول (۹): آزمون رگرسیون فرضیه سوم

سطح معناداری	آماره t	انحراف بر آورد	ضرایب بر آوردی	نام متغیر
*.۰۱۲	۵,۲۲۳	۰,۰۹۹	۰,۵۱۷	ثابت
*.۰۰۷	-۵,۷۸۳	۰,۰۳۷	-۰,۲۱۴	مالکیت دولتی
۰,۰۶۹	۱,۱۰۳	۰,۵۴۱	۰,۷۴۸	بازده دارایی‌ها

ISC
۵۹۴۰۴-۰۱۲۲۰

دانشگاه علامه طباطبائی
موسسه عالی حسابداری و مدیریت

نخستین کنفرانس ملی

چالش‌ها و راهکارهای نوین در مدیریت، حسابداری و صنعت بیمه

زمان برگزاری: ۱۴۰۲/۰۴/۲۲
MCII-conf.ir

تعیین سطح گریز مالیاتی که شرکت مرتکب می‌شود بازی می‌کند و قدر اقتصادی تاثیرگذاری مدیران اجرایی بر فعالیت های اجتناب از مالیات بزرگ است. خدماتی پور و امینی نیا (۱۳۹۲) به بررسی ارتباط بین اجتناب از پرداخت مالیات و هزینه بدهی پرداختند. نتایج حاصل از تحقیق نشان می‌دهد که رابطه منفی بین اجتناب از پرداخت مالیات و هزینه بدهی وجود دارد. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت هر چه شرکت ها از درصد سهام شناور بالاتری برخوردار باشند، اجتناب از مالیات نیز پایین تر می‌باشد. نتیجه آزمون فرضیه سوم نشان داد بین سهامداران دولتی و اجتناب از مالیات در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران رابطه معناداری وجود دارد. از همین رو؛ آنوار و همکاران (۲۰۱۵) به بررسی رابطه بین ساختار مالکیت و اجتناب از مالیات در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار مالیاتی پرداختند. نتایج پژوهش حاکی از آن است که مالکیت های خانوادگی، خارجی و دولتی با فعالیت های اجتناب از مالیات شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار همبستگی معنادار دارد. برادشاو و همکاران (۲۰۱۴) به بررسی رابطه بین ساختار مالکیت و گریز مالیاتی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار چین پرداختند. نتایج پژوهش حاکی از آن است که هرچه نرخ مالیات بر درآمد کمتر باشد گریز مالیاتی کمتری دنبال دارد. جیان و همکاران (۲۰۱۲) به بررسی رابطه بین ساختار مالکیت و اجتناب از مالیات در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار چین پرداختند. نتایج پژوهش حاکی از آن است که شرکت هایی که تحت مالکیت دولتی قرار دارند کمتر به مسائل اجتناب از مالیات می‌پردازند. تاثیر منفی ساختار مالکیت بر اجتناب از مالیات در شرکت‌های بزرگ بیشتر از شرکت های کوچک است. مک‌گایر و همکاران (۲۰۱۱) به بررسی تاثیر ساختار مالکیت بر فعالیت های گریز مالیاتی شرکت‌ها پرداختند. نتایج پژوهش حاکی از آن است که شرکت‌هایی که از مالکیت دوگانه برخوردارند. دایرنگ و همکاران (۲۰۱۰) به بررسی تاثیر مدیران اجرایی بر گریز مالیاتی شرکت پرداختند. نتایج پژوهش نشان داد که مدیران اجرایی نقش با اهمیتی در تعیین سطح گریز مالیاتی که شرکت مرتکب می‌شود بازی می‌کند و قدر اقتصادی تاثیرگذاری مدیران اجرایی بر فعالیت های اجتناب از مالیات بزرگ است. خدماتی پور و امینی نیا (۱۳۹۲) به بررسی ارتباط بین اجتناب از پرداخت مالیات و هزینه بدهی پرداختند. نتایج حاصل از تحقیق نشان می‌دهد که رابطه منفی بین اجتناب از پرداخت مالیات و هزینه بدهی وجود دارد. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت هر چه شرکت ها از سهامداران دولتی بالاتری برخوردار باشند، اجتناب از مالیات نیز پایین تر می‌باشد. به سازمان بورس اوراق بهادار تهران پیشنهاد می‌شود که شرکت ها را بر اساس میزان گریز از مالیات رتبه بندی نمایند تا از این طریق سهامداران، سرمایه گذاران و سایر گروه های ذینفع بتوانند در زمان تصمیمات خرید و فروش سهام این شرکت ها آگاهانه تصمیم گیری نمایند و ریسک سرمایه گذاری خود را کاهش دهند. به سرمایه گذاران، سهامداران و سایر گروه های ذینفع پیشنهاد می‌شود در شرکت‌هایی سرمایه گذاری نمایند که از سطح مالکیت نهادی و دولتی بالاتری برخوردار باشند، چرا که در این شرکت ها گریز از مالیات نسبت به شرکت‌های دیگر کمتر بوده و گزینه مناسبی برای سرمایه گذاری به حساب می‌آید. پیشنهاد می‌شود به بررسی ارتباط بین ساختار مالکیت و اجتناب از مالیات در شرکت‌های "کوچک و بزرگ" پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران به طور مقایسه ای پرداخته شود. پیشنهاد می‌شود به بررسی ارتباط بین ساختار مالکیت و اجتناب از مالیات در شرکت‌های "تولیدی و غیرتولیدی" پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران به طور مقایسه ای پرداخته شود. پیشنهاد می‌شود به بررسی ارتباط بین ساختار مالکیت و بنیان و غیردانش بنیان" پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران به طور مقایسه ای پرداخته شود. پیشنهاد می‌شود به بررسی ارتباط بین ساختار مالکیت و اجتناب از مالیات در شرکت‌های "خصوصی تابع اصل ۴۴" پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداخته شود.

منابع

۱. احدی سرکانی، سیدیوسف؛ نوری فرد، پداله و پوربرات، فریده. (۱۳۸۹). تاثیر پذیر عملکرد قیمتی سهام از ساختار مالکیت در طول بحران بازار سرمایه. نشریه: پژوهشگر (مدیریت)، ۷، ۱-۱۳.
۲. پژویان، جمشید و اسکندری، مارال. (۱۳۹۱). اثرات انتظاری معرفی مجدد مالیات بر مجموع درآمد در اقتصاد ایران. پژوهشنامه مالیات. ۲۰ (۱۴)، ۳۱-۶۰.
۳. پورحیدری، امید و برهانی نژاد، سعیده. (۱۳۹۲). بررسی رابطه بین خصوصیات اصول راهبری شرکتها و مدیریت مالیات در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم تحقیقات کرمان
۴. خدماتی پور، احمد، امینی نیا، میثم. (۱۳۹۲). بررسی ارتباط بین اجتناب از پرداخت مالیات و هزینه بدهی و تاثیر مالکیت نهادی بر این رابطه در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، پژوهش های حسابداری مالی
۵. دیدار، حمزه؛ منصورفر، غلامرضا و کفعمی، مهدی. (۱۳۹۳). بررسی رابطه بین سازوکارهای حاکمیت شرکتی و شفاف مالیاتی. فصلنامه علمی-پژوهشی بررسیهای حسابداری و حسابرسی. دوره ۲۱. شماره ۴. صص ۴۰۹-۴۳۰
۶. رضایی، فرزین و مشیری، حسین. (۱۳۹۳). بررسی رابطه ساختار مالکیت با اجتناب مالیاتی شرکت ها. همایش سیاستهای مالی و مالیاتی ایران، دوره برگزاری: ۸.

ISC
۵۹۴۰۴-۰۱۲۲۰

انستیتوت عالی حسابداری
مؤسسه عالی حسابداری و مدیریت

نخستین کنفرانس ملی

چالش‌ها و راهکارهای نوین در مدیریت، حسابداری و صنعت بیمه

زمان برگزاری: ۱۴۰۲/۰۴/۲۲
MCII-conf.ir

۷. گزایی نژاد، غلامرضا و چپردار، الهه. (۱۳۹۱). بررسی عوامل مؤثر بر درآمدهای مالیاتی در ایران. اقتصاد مالی، ۶(۲۰)، ۶۹-۹۲.
۸. نمازی، محمد و کرمانی، احسان. (۱۳۸۷). تاثیر ساختار مالکیت بر عملکرد شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. بررسی های حسابداری و حسابرسی. شماره ۵۳. دوره ۱۵. صص ۸۳-۱۰۰.
۹. نیکخواه آزاد، علی و مجتهدزاده، ویدا. (۱۳۷۸). بررسی حوزه های مسؤولیت حسابرسان مستقل از دیدگاه استفاده کنندگان خدمات حسابرسی و حسابرسان مستقل. بررسی های حسابداری و حسابرسی، ۲(۷)، ۱-۲۳.
۱۰. هاشمی، سید عباس و مهربانی، مهدی. (۱۳۸۷). شناسایی عوامل مالیاتی مؤثر بر مزیت استفاده از بدهی برای تأمین مالی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. بررسی های حسابداری و حسابرسی، شماره ۵۴.

11. Annuar, H, Salihu, I, & Obid, S. (2014). Corporate ownership, governance and tax avoidance: an interactive effects. International conference on accounting studies, vol 164, pp 150-160

12. Badertscher, B, Katz, S, & Regi, S. (2013). The separation of ownership and control and corporate tax avoidance, Journal of Accounting and Economics, pp228-250

13. Bernile, G, Kogan, S, & Sulaeman, J. (2012). Do exposure and disclosure affect ownership structure and stock returns?. Available at www.ssrn.com.

14. Bradshaw, M, Liao, G, & Ma, M. (2014). Ownership Structure and Tax Avoidance : Evidence from agency costs of state ownership in China, <http://ssrn.com/abstract=2239837>

15. CAI, H & Liu, Q. (2009). Competition and corporate tax avoidance: evidence from Chinese industrial firms. The economic journal, vol 119, pp 1-32

16. Desai, M& Dharmapala, D.(2009). Corporate tax avoidance and firm value. Journal of economics and statistics review. Vol 91. No 3,pp 537-546

17. Desai, M, Dyck, A & Zingales, L. (2007). Theft and taxes. Journal of financial economics, vol 84. No 3, pp 591-623

18. Dyreng, S,D, M, Hanlon & E,L, Maydew. (2011). the effects of executives on corporate tax avoidance, the accounting review, vol85. No 4, pp1163-1189

19. Hanlon, M & Heitzman, S. (2010). A review of tax research. Journal of accounting and economics, vol 50, pp 127-178.

20. Jian, M, Li, W, & Zhang, H. (2012). How does state ownership affect tax avoidance? Evidence from China. Singapore management university.